

צמיחה משגרת חירום: ההתמודדות והלקחים של מנהלות אֶחָיִית ממגפת הקורונה

פרופ' דניאל שפרלינג¹, ד"ר נדיה גולפנשטיין¹, פרופ' ענת דרך-זהבי^{2,3}, פרופ' אורלי תורן^{2,3}, פרופ' מרים הירשפלד³, ד"ר נורית וגנר³, ד"ר טליה פליישמן^{3,4}, ד"ר ג'ולי בנבנישתי^{3,5} וד"ר עינב סרלוביץ^{1,3}

1. החוג לסיעוד ע"ש שריל ספנסר, אוניברסיטת חיפה
2. החוג לסיעוד, הקריה האקדמית אונו
3. לשכת האתיקה של האחים והאחיות בישראל
4. אגף לרפואה כללית, חטיבת הרפואה, משרד הבריאות
5. הפקולטה לרפואה, ביה"ס לסיעוד, האוניברסיטה העברית, ירושלים



רקע

מגפת הקורונה יצרה שגרת חירום אשר הציבה אתגרים רבים לצוותי הבריאות וחשפה נקודות תורפה בתוך מערכות הבריאות בישראל. אלו מצריכים צמיחה והגברת המוכנות של צוותי אֶחָיִית למצבי חירום עתידיים.

מטרות המחקר

- (1) להבין ולזהות את התפיסות הרווחות בנוגע להתמודדות מערכת הבריאות בכלל וצוותי אֶחָיִית בפרט עם שגרת חירום בהלך מגפת הקורונה ואת הלקחים הנוגעים להתמודדות עם שגרה זאת;
- (2) לזהות את הסוגיות הייחודיות הטעונות היערכות ומוכנות לקראת שגרת חירום בעתיד.

שיטות מחקר

מחקר איכותני בו השתתפו 15 מנהלות אֶחָיִית בכירות בישראל, שנדגמו בשיטות דגימת נוחות, בחירה מכוונת וכדור שלג בין המועדים אוגוסט-דצמבר 2022. כלי המחקר היו ראיונות עומק חצי-מובנים, באמצעות פלטפורמת הזום. תהליך ניתוח הנתונים היה עצמאי וכפול, והוא היה מורכב מזיהוי קטגוריות, קבוצות קטגוריות ותמות מרכזיות שעלו באופן אינדוקטיבי מהראיונות.

ממצאים

משתתפות המחקר היו בדרגות ניהוליות שונות, בארגוני בריאות שונים, אשר כללו רפואת קהילה, בתי חולים, פסיכיאטריה, משרד הבריאות, מנהל אֶחָיִית ואקדמיה. הלקחים להתמודדות עם שגרת החירום בעקבות המגפה נחלקו לשלוש קטגוריות עיקריות: (1) לקחים ברמת המערכת: הצורך בקשיבות לצוותים שנמצאים בשדה הקליני; הצורך בהכשרה תמידית של הצוותים בשדה הקליני; הצורך בהקניה מסודרת ושיטתית של נהלי עבודה לצד עבודה עצמאית ומתוך שקול דעת; חיזוק שירותי הבריאות בקהילה; חיזוק החוסן האישי של האחיות; וחיזוק המוכנות למשבר החירום הבא; (2) לקחים ברמת צוותי אֶחָיִית בשטח: הצורך לפתח בקרב האחיות יכולת לטיפול עצמי וקידום רגישות ערכית-מוסרית; ו-(3) לקחים ברמת המטופל: הצורך בהתאמה אישית של השירותים הניתנים בשגרת חירום בדגש על אוכלוסיות רגישות.

מסקנות והשלכות

הטיפול בשגרת החירום בעת מגפת הקורונה יצר מתח בין קשיבות לשטח לבין הדרישה הלאומית-ארגונית שלא דווקא הייתה בהלימה עם צורכי צוותי אֶחָיִית בשטח. בנוסף, נוצר מתח בין היצמדות לפרוטוקולים ונהלי עבודה לבין קבלת החלטות אוטונומית ליד מיטת המטופל. מתחים אלו שמים זרקור על ההתמודדות של מנהלות אֶחָיִית בעת שגרת חירום. בכדי לצמוח וללמוד משגרת החירום, על מנהלות אֶחָיִית לטפח תרבות ארגונית שמעריכה שיקולים אתיים, קבלת החלטות משותפת ופיתוח אסטרטגיות חדשניות לניהול מתחים אלו.

לקחים ברמת המערכת: קשיבות לשטח

להקשיב יותר לאחיות האחראיות, להקשיב יותר לאנשים שנמצאים בשטח, לרדת רגע ולראות באמת מה הבעיות. לפני שאתה קובע מדיניות ודברים צריך לראות את זה בפועל, צריך לראות את זה בעין."

לקחים ברמת המערכת: פיתוח וחיזוק החוסן

"אז להשקיע באחיות אחראיות... אני כן צריכה לדאוג לחוסן של האנשים שלי, לצוות שלי, אני צריכה לשמש איזשהו role model, אבל לא הרגשתי שאף אחד משקיע בי, מכל הבחינות. כאילו אחיות אחראיות לא מספיק מושקעות. אני חושבת שנותנים לנו את הסמכות ונותנים לנו את הדרישה לדאוג לאנשים אחרים, אבל לא מספיק דואגים לנו"

לקחים ברמת הצוות הסיעודי

"האחיות גם צריכות ללמוד לשחרר. יש לנו נטייה לקחת על עצמנו דברים, אבל כשאתה לוקח אתה צריך לשחרר משהו מעצמך, אתה לא יכול רק לקחת... אתה לא מסוגל לעשות את זה וצריך לדעת להבין את זה..."

לקחים ברמת המטופל

"המתחם פה היה פנטסטי ברמת הטכנולוגיה, אבל הוא לא היה פנטסטי ברמה הטיפולית, ברמה של צנעת הפרט, ברמה של הזכויות הבסיסיות של האנשים האלה איך שהם שוכבים, איך שהאחיות רואות אותם... את נלחמת בין הרצון לעזור לבין הפרטיות והמצלמות והכל"